

MIikka PÖRSTI

Nyt tiedämme, että nämä asiat, ja pahemmatkin, ovat mahdollisia todellisuudessa

Isoissa kaupungeissa, kuten Pariisissa, on aikain saatossa ollut tarjolla jotakin jokaiseen makuun. Kauhuteatteri Le Grand-Guignol avasi ovensa Montmartrella vuonna 1897 ja tarjosi yksinäytöksisiä esityksiä yleisölle, joka oli kiinnostunut verestä, raiskaamisesta ja hirvittävästä tavoista murhata ihminen. Kuinka ollakaan uhriksi valikoitui näytelmissä usein nainen.

Paula Maxa (1898–1970) oli Grand-Guignolin suurin tähti. Hän tuli uransa aikana murhatuksi 10 000 ja raiskatuksi 3 000 kertaa sen lavalla. Hänen esiintymiselleen oli tunnusomaista veret seisauttava kuolinhuuto, ja hän tuli tunnetuksi lisänimellä *maailman murhatuin nainen*.

Omaelämäkerrallisessa artikkelissaan ”Quinze ans au Grand-Guignol ou la poésie de la peur” (1965) hän muistelee tulleen muun muassa ruoskituksi, lävistyksi, hukutetuksi veteen tai happoon sekä haudatuksi, keitettyksi ja poltetuksi elävältä. Lisäksi hänet suolistettiin, paloiteltiin, tukehduutettiin, myrkytettiin, kuristettiin ja ammuttiin. Kaikki oli tietysti taidokasta illuusiota, jolle löytyi maksava yleisö.

Esitykset olivat niin hirvittäviä, että katsojat saattoivat pyörtyä näytöksissä tai poistua paikalta kesken

kaiken Pigallen pimeiden katujen turvaan. He tulivat silti todistamaan Maxan raiskaamista ja kuolemaa taas seuraavana päivänä, kun tämän roolivaatteet oli pesty edellisillan tekoverestä ja näyttelijän ääni kutakuinkin palautunut huutamisesta. Kunnes lopulta yleisö ei enää tullut.

Alkuvuosien suosion jälkeen kävijämääriä söi ensin kauhuelokuvan kehitys. Varsinainen kuolinisku Grand-Guignolille tuli kuitenkin muualta kuin kilpailevasta kerrontataiteen muodosta: todellisuudesta, joka oli muuttunut uudella tavalla turvattomaksi. Teatterin esiripun laske lopullisesti sen viimeiseksi jäänyt johtaja Charles Nonon vuonna 1962. Saman vuoden marraskuussa hän kertoi *Time Magazinelle*: ”Me emme saataneet vetää vertoja Buchenwaldille. Ennen sotaa kaikki ajattelivat, että lavalla tapahtuvat asiat olivat mahdottomia. Nyt tiedämme, että nämä asiat, ja pahemmatkin, ovat mahdollisia todellisuudessa.”

Sota oli tehnyt Paula Maxan esittämien roolihahmojen lavalla kokemasta väkivallasta ja seksuaalisesta häpäisystä laajamittaisesti totta. Samalla heikompiin ja etnisiin ryhmiin kohdistuvasta väkivallasta tuli ennennäkemättömän häpeällistä.

Ääneen lausuttu raiskauskantasia tai -uhkaus on osoittautunut käsittämättömäksi yllätys-suosikiksi 2010-luvun Suomessa. Suomalaismiehet lähettävät naisille viestejä, joissa he ilmoittavat, että naisten pitäisi tulla raiskatuksi ja että heidän lapsiaan pitäisi satuttaa.

Viime joulukuussa ex-kansanedustaja James Hirvisaari puolestaan herätti KRP:n mielenkiinnon, kun hän kirjoitti Facebookissa kannattavansa ”kenttäuomioistumia” ja ”karvaranteiden” ripustamista puihin, mikäli nämä koskevat hänen kotikuntansa ”Asikkalan tyttäriin”. Hän jatkoi kertomalla, että ”sympypaisi [...] jopa lopullista kollektiivista ratkaisua”. Tekstillä oli kasa tykkäyksiä ja jakoja, mutta se jäi pian unholaan, sillä raiskauspuheiden ohella väkivaltapuhe ja väkivallanteot ovat tulleet osaksi elämäämme. Ne ovat muodostumassa suomalaisen elämän uudeksi normaaliksi.

Pari päivää myöhemmin Hirvisaari kertoi Tuomas Enbusken haastattelussa, että *lopullisella ratkaisulla* hän

”Elämän konkretia ja hauraus karkaavat luotamme internetin linjoja pitkin.”

tarkoitti itse asiassa vain turvapaikanhakijoiden poistamista kotikunnastaan. ”En koe vainonneeni tai leimanneeni ketään”, hän lisäsi – kuin saatuaan muistinmenetyksen tai aukon siihen osaan yleissivistystä, joka koskee natsiterminologiaa. Hirvisaari saattaa kirjoittaa hirttäjäisistä ja kansanmurhasta yhteisömediassa, mutta studiossa, ihka elävän ihmisen edessä, tämä fantasia katoaa.

Netti hämärtää kaikkea: omaa voimantunnetta, vastustajan ihmisarvoa, oman ryhmän kokoa ja merkitystä. Se tarjoaa loputtomasti poteroita, joihin voi laskeutua virtuaalisine kavereineen kehittämään uusia tapoja uhata tai solvata muita, kun laki ja valtaosa suomalaisista ovat taas torjuneet oman vihan.

Huutaminen on liian helppoa ja takaisin huutaminen huomattavasti helpompaa kuin kuunteleminen. On vaivatonta perustaa samaa mieltä olevien ihmisten viharyhmä. Se voi koostua maantieteellisesti hajanaisesta joukosta ihmisiä, ja sitä olisi mahdoton ylläpitää viikosta toiseen sata- tai tuhatpäisenä oman kylän seurantalolla. Se tarjoaa illuusion joukkovoimasta.

Kaikista realiteeteista, sopimuksista, historiasta ja ihmisarvon kunnioituksesta irtautunut puhe saa vasta-kaikua, kun kansanmurhaa voi peukuttaa hiiren painalluksella ja lähteä sitten marketin kautta zumbaan tai öljynvaihtoon. Väkivaltafantasian voi lausua virtuaalimaailmassa unohtaen, että se muuttuu *enterin* painalluksella elävään ihmiseen konkreettisesti kohdistuvaksi uhaksi.

Pari päivää Pariisin terrori-iskujen jälkeen huomasin Facebookissa irvokkaan kirjoituksen. Tuttavani ihmetteli, miksei Bataclanista ollut tarjolla lainkaan videomateriaalia – onhan kaikilla nykyään kamera kännykässä, *piste piste piste*. Hän kuuluu heihin, joilla on tapana suhtautua viralliseen tietoon valheena, ja jotka pitävät huolen siitä, että lähikaupasta on aina folio loppunut.

Hän olisi kaikesti halunnut katsella videomateriaalia teurastamoksi muuttuneesta konserttisalista. Motiivit tähän lienevät samansuuntaiset kuin heillä, jotka sata vuotta sitten ostivat lipun Grand-Guignolin näytökseen. Mutta kun yhtään videoklippia ei löytynyt, hän oli alkanut epäillä, että Pariisin verilöylyssä olisi ollut kyse

lavastuksesta. Pariisissa, paikan päällä kuultuna, ajatus tuntui absurdilta. Aivan kuin tuulen nostattamalla sahanpurulla, jota syljin suustani marraskuun 14. päivänä, olisi peitetty tekoverta, jota edellisenä iltana olisi valutettu pinttikaupalla kotikatuni päähän.

Internetissä tapahtuva on jatkuvassa vaarassa muuttua mielessämme fiktioksi, jossa ei ole mukana oikeita ihmisiä. Ajattelen tuttavani reaktiota tapahtumaan ruudun tuottamana etäännyksenä, sekoittumisena. Sama ruutu toimii ihmisille eri tavoin työn, viihteen, yhteydenpidon, pornon, uutisten, Netflixin ja ajantappamisen kanavana. Me haemme sen kautta merkitystä elämään, joka uhkaa sen jatkuvasti menettää. Toisaalta etäännyminen on siunauskellista: kuka kestäisi päivääkään, jos kaikki tarjolla oleva tieto maailman nälkiintyvistä lapsista ja terrorismin uhreista olisi yhtä konkreettista kuin lauantainen kävely veristä kotikatua alas?

Tätä etäännyttä tapahtuu kaikille, koko ajan. Kun viime vuoden huhtikuussa luin Keniassa tapahtuneesta Garissan verilöylystä, jossa 147 ihmistä sai surmansa, tulin surulliseksi, mutta unohtin pian koko tapauksen. Kosketuspinta tragedian ja elämäni välillä puuttui.

Se, että Pariisin iskujen yksi näytös tapahtui 200 metrin päässä illallispöydästä, jolle olin juuri kattanut mustekalaa, Brian Enon musiikin soidessa, lähikauppani vieressä, vanhassa kantapaikassani Le Carillonissa, tartutti minuun sitkeän ahdistuksen. Niille, jotka menettivät omaisiaan, tapahtumat tarkoittavat loputonta surua. Uhreille ne tarkoittivat kuolemaa. Kalašnikovin piippujen ja uhrien välistä katosivat kaikki mediat, kun luodit osuivat heihin tuona marraskuun 13. päivän leppeänä pariisilaisiltana.

Elämän konkretia ja hauraus karkaavat luotamme internetin linjoja pitkin. Silloin internetiin syntynyt kauhu-teatteri muuttuu uhatuiksi naisiksi ja ennemmin tai myöhemmin palaviksi taloiksi ja murhatuiksi turvapaikanhakijoiksi. Se muuttuu kaikkeksi siksi, mikä on mahdollista todellisuudessa, jossa heikoimpien ihmisten päät on laitettu sekaisin peloilla sekä heille syötetyllä vihalla ja valheella.

Paula Maxan huudolle olisi uudenlaista kysyntää. Se voisi herättää ihmiset fantasioistaan ja saada heidät pakenemaan oikeille kaduille, joita pitkin kulkee oikeita ihmisiä, joille tapahtuu oikeita asioita.

Huuda, Paula Maxa, huuda!